

Hogyan bátorítsuk a nőket a Linux használatára

Val Henson

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	3
1.1. Célközönség	3
1.2. Mi a gond? Hiszen a nemek szerinti diszkriminációnak már vége!.....	4
1.3. A szerzőről	4
1.4. Magyar fordítás	5
2. Miért van olyan kevés nő a Linux területén?	5
2.1. A nők kevésbé magabiztosak	7
2.2. A nőknek nehezebb barátot vagy mentort találni	7
2.3. A nőket gyermekkoruktól kezdve lebeszélik	7
2.4. A programozást antiszociálisnak tekintik	8
2.5. A női szerepmodellek hiánya	8
2.6. A játékok a férfiakat célozzák meg	8
2.7. A reklámok és a média azt sugallják, hogy a számítógép férfiaknak való	9
2.8. Az élet és a munka egyensúlya fontosabb a nők számára.....	9
2.9. Miért kerülnek a nők különösen a Linuxot?	9
3. Mit tegyünk és mit ne	9
3.1. Ne mesélj szexista vicceket	10
3.2. Tiltakozz a szexista viccek ellen	10
3.3. Ne nevezz senkit szukának	10
3.4. Mutass tiszteletet	11
3.5. Ne vedd el a billentyűzetet	11
3.6. Adj tanácsokat és érthetően magyarázz	11
3.7. Ne tégy szexuális ajánlatokat a nőknek.....	11
3.8. Viselkedj barátságosan	12
3.9. Ne sajnálkozz azon, hogy kevés a női programozó.....	12
3.10. Bátorítsd a nőket a programozásra	13
3.11. Ne bámulj és mutogass, ha nők érkeznek a társaságba	13
3.12. Bánj udvariasan az új jövevényekkel	13
3.13. Ne kezeld a nőket sztereotípiák alapján	13
3.14. Bánj a nőkkel normális emberekként	14
3.15. Ne kritizálj túl sokat	14
3.16. Dicsérd meg azt, aki megérdemli	14
3.17. Ne csak férfi előadókat hívj meg.....	15
3.18. Kérj fel nőket is előadások tartására.....	15
3.19. Ne apró részterületekre koncentrálj.....	16
3.20. Szélesebb témaköröket is vitassatok meg	16
3.21. Ne nehezítsd meg a rendezvényeidre való eljutást.....	16

3.22. Könnyítsd meg a rendezvényeidre való eljutást.....	16
3.23. Gondoskodj arról, hogy az új jövevények ne érezzék magukat hívatlan vendégnek	16
3.24. Segíts az újoncoknak a beilleszkedésben	17
3.25. Ne becsüld le a barátnőket és feleségeket	17
3.26. Tekintsd a barátnőket és feleségeket önálló embereknek.....	17
4. De hiszen én nem teszek ilyet!.....	17
A. LinuxChix	18

Ez a cikk magyarázatot ad néhány olyan nehézségre és előítéletre, amelyekkel a nők a linuxos társadalomban szembesülnek, s különböző stratégiákat vizsgál meg, amelyekkel kezelhetjük ezeket a nehézségeket, és ösztönözhetjük a nőket a Linux használatára.

1. Bevezetés

A 2002-ben megrendezett Ottawai Linux Szimpóziumon házigazdájá voltam a LinuxChix Birds Of a Feather (kb.: "Linuxos Csibék - Madarat tolláról" - a ford.) szekciónak. A szekcióülések és az egész konferencia alatt ugyanazokkal a kérdésekkel szembesültem:

"A barátnőm utálja a Windowst. Hogyan tudnám rávenni, hogy Linuxot használjon?"

"Szinte egyetlen nő sem jár a helyi linuxos csoportomba. Hogyan segíthetnék ezen?"

"Miért nincs több nő a nyílt forráskóddal foglalkozók között?"

Világos, hogy a linuxos társadalom szeretné, ha több nő lenne a tagjai sorában, de a legtöbben nem tudják, miért vannak ilyen kevesen a linuxos lányok, vagy miként lehetne ezen változtatni. Ez a HOGYAN megpróbálja összefoglalni a lehetséges magyarázatokat, ajánlásokat, és azoknak a nőknek a véleményét, akik már érdeklődnek a Linux iránt és aktívan használják is azt. Ez a dokumentum a LinuxChix BOF konferencián résztvevő nők szó szerinti ajánlásaival kezdődött, majd nagyon sok más nő is hozzátett valamit, az eredeti BOF-szekcióüléseket követő hónapokban. Más szóval, ez a HOGYAN valódi, linuxos nők érzelmeit és véleményét tükrözi. Miközben azok nevében beszélünk, akik "benne vannak" a témában, ugyanakkor elég komoly betekintésünk van abba is, miért hagyták el más nők a linuxos közösséget, vagy éppen miért nem is léptek be oda soha; valamint élesen érzékeljük azt a nyomást, amely jelenleg is megpróbál kiszorítani bennünket a közösségből.

Ebben a HOGYANban arról lesz szó, miért maradnak ki a nők általában a programozásból, miért maradnak távol különösen a Linuxtól, és mit tehetsz annak érdekében, hogy bátorítsd a nőket a Linux használatára. Reméljük, e HOGYANnak köszönhetően egyre több nő fogja használni, telepíteni és fejleszteni a Linuxot.

1.1. Célközönség

Ezt a dokumentumot főként azoknak a férfi Linux-rajongóknak szánjuk, akik szeretnének több linuxos lányt látni a közösségben. Másodsorban pedig mindazoknak a férfiaknak és nőknek ajánljuk, akiket túlságosan lefoglal a Linuxszal és a számítógépekkel való szórakozás ahhoz, hogy leüljenek és elgondolkodjanak azon, miért nem osztozik velük a legtöbb nő ebbéli érdeklődésükben. Reméljük, e HOGYAN elolvasása után jobban megérted, miért maradnak távol a nők a Linuxtól, és lesz némi elképzelésed arról, mit tehetsz e tendencia megfordítása érdekében.

Ezt a HOGYANt nem olyan embereknek szánjuk, akiket nem zavar a nők hiánya linuxos körökben, vagy akik úgy gondolják, hogy a nők jobban teszik, ha távol maradnak a Linuxtól. Ha amúgy sem hiszel abban, hogy a nőket külső okok tartják vissza a Linuxtól és a számítógépektől, akkor valószínűleg ez a HOGYAN sem fog meggyőzni erről (noha találhatsz benne néhány érdekes, továbbgondolásra érdemes kérdést).

E HOGYANnak semmiképpen sem az a célja, hogy a hímnemű Linux-megszállottaknak segítsen nőnemű Linux-megszállott partnert találni. A nők és a Linux alapvető ellentmondása a következő: akik leginkább vágnak arra, hogy több nő legyen linuxos berkekben, gyakran éppen a leghajlamosabbak arra, hogy akaratlanul is elűzzék őket. Gyakran előfordul, hogy azok a férfiak, akik csak azért szeretnének több nőt látni a Linux körül, hogy jobb eséllyel találjanak partner maguknak, végül is úgy viselkednek, hogy azzal inkább elijesztik a nőket. Ez a HOGYAN igyekszik megmagyarázni, mely viselkedési formák ijesztik el a nőket a Linuxtól, és melyek azok, amelyek bátorítják őket.

1.2. Mi a gond? Hiszen a nemek szerinti diszkriminációnak már vége!

Gyakran hallom a következő véleményt: "Mi a gond? Nincs itt semmi probléma! A nemek szerinti megkülönböztetésnek már vége! A nők azért maradnak ki a Linuxból, mert ki akarnak maradni!" Ha a kedves Olvasó is így érez, talán meg fog változni a véleménye, mire végigolvassa ezt a HOGYANt. Magam is azt hittem sokáig, hogy a nemek szerinti megkülönböztetés felett eljárt az idő. Miután számítástechnikai levelező listákon kapcsolatba kerültem több nővel is, hamarosan rájöttem, mekkorát tévedtem. Hétről hétre újabb és újabb történeteket hallottam tőlük arról, hogyan diszkriminálták és sértegették őket, pusztán azért, mert nők. Ezek nem évtizedekkel ezelőttről származó történetek, sem nem olyan emberek a szereplőik, akik olyan korban nőttek volna fel, amikor még elfogadott volt a nők hátrányos megkülönböztetése. Ezek bizony napjainkban élő, modern kori nők mindennapos tapasztalatai, akiket választott szakmájukból női mivoltuk miatt űznek el. És ez nem elméleti megállapítás, mert valóban nagyon sok nő hagyja el a számítástechnikai szakterületet otromba szexista jelenségek miatt, amelyekben a főszerepet a munkahelyi vagy iskolai feletteseik játsszák.

Az alábbi linkeken olvasható a kedvenc példám a modern kori szexizmusra:

A témairítító levél, amelyet egy nő küldött a Sydney LUG levelező listára:

<http://lists.slug.org.au/archives/slug-chat/2001/October/msg00286.html>
(<http://lists.slug.org.au/archives/slug-chat/2001/October/msg00286.html>)

Válaszlevelek, amelyek a problémát egy "túlhajsolt nő" gondjaként állítják be:

<http://lists.slug.org.au/archives/slug-chat/2001/October/msg00290.html>

<http://lists.slug.org.au/archives/slug-chat/2001/October/msg00312.html>

Jé, micsoda meglepetés - ez a két válasz elég volt, hogy elűzzék a nőt:

<http://lists.slug.org.au/archives/slug-chat/2001/October/msg00313.html>

Rendkívül vicces és hősies válasz egy másik nőtől:

<http://lists.slug.org.au/archives/slug-chat/2001/October/msg00317.html>

A félreérthetetlen szarkazmus ellenére egy ellenszenves férfi még mindig nem érti, miről van szó:

<http://lists.slug.org.au/archives/slug-chat/2001/October/msg00319.html>

Tökéletes válasz egy olyan férfi tollából, aki megértette a lényegét:

<http://lists.slug.org.au/archives/slug-chat/2001/October/msg00321.html>
(<http://lists.slug.org.au/archives/slug-chat/2001/October/msg00321.html>)

A szexizmus bizony él és virágzik, s elűzi a nőket a Linux közeléből. Lehet persze azzal érvelni, hogy a fenti levelekben a "túlhajsolt nőknön" való viccelődés tudatlan, buta, vagy jó szándékú Linux-felhasználók szájából hangzott el, akiket mégsem kellene szexistáknak bélyegezni - de tetteik eredménye mégiscsak az, hogy a nők hátat fordítanak a Linuxnak, amit pedig szeretnének elkerülni.

1.3. A szerzőről

Val Henson a Linux rendszermag egyik fejlesztője, aktív tagja a LinuxChixnek, és nő. Érdeklődési körébe beletartozik az operációs rendszerek kutatása, a nők és a számítástechnika, valamint a jó sör. Sok nőtársa segített neki e HOGYAN kidolgozásában, többek közt:

- Raven Alder

- Suzi Anvin
- Poppy Casper
- Claudia "Texchanchan" Crowley
- Steph Donovan
- Joy Goodreau
- Telsa Gwynne
- Amy Hieter
- Hanna Linder
- Anna McDonald
- Marcia Barret Nice
- Miriam Rainsford
- Carla Schroder
- Jenn Vesperman
- Jenny Wu
- Megan "Piglet" Zurawicz
- Safari
- És még sokan mások, akik szeretnének névtelenek maradni.

1.4. Magyar fordítás

A magyar fordítást Konkoly Katalin (mailto:kata[kukac]linuxforum[pont]hu) készítette (2004.11.03). A lektorálást Daczi László (mailto:dacas[kukac]fsf[pont]hu) végezte el (2004.11.04). A dokumentum legfrissebb változata megtalálható a Magyar Linux Dokumentációs Projekt (<http://tldp.fsf.hu/index.html>) honlapján.

2. Miért van olyan kevés nő a Linux területén?

A nők nagyjából ugyanazon okok miatt maradnak ki a Linuxból, amiért általában a programozásból is; emellett van persze néhány Linux-specifikus ok is. Igen sok kitűnő könyv és kutatási folyóirat foglalkozott mélyebben is ezzel a témával; mi csak összefoglaljuk a legfőbb okokat, amiért a nők a számítástechnika egészét elkerülik. Leleplezünk néhány közkeletű elméletet is, amelyek azt próbálják megmagyarázni, miért olyan kevés nő foglalkozik általában az informatikával.

Íme három nagyon jó, átfogó munka a "Nők a számítástechnikában" témakörben:

"Unlocking the Clubhouse: Women in Computing" - Jane Margolis és Allan Fisher

<http://www.amazon.com/exec/obidos/ASIN/0262133989> (<http://www.amazon.com/exec/obidos/ASIN/0262133989>)

"Nők a számítástechnikában" kulcsszó-lista

http://women.acm.org/search/key_list.php (http://women.acm.org/search/key_list.php)

(Az e listában szereplő hivatkozások egy része - de nem mind - on-line is elérhető)

"Why Are There So Few Female Computer Scientists" - Dr. Ellen Spertus

<http://www.ai.mit.edu/people/ellens/Gender/pap/pap.html>
(<http://www.ai.mit.edu/people/ellens/Gender/pap/pap.html>)

Először vizsgáljuk meg a két leggyakoribb magyarázatot arra vonatkozóan, miért vannak olyan kevesen a nők a számítástechnika területén: "A nőket egyszerűen nem érdeklik a számítógépek" és "A nők nem olyan okosak, mint a férfiak". Az első állítással az a probléma, hogy gyakorlatilag semmit sem mond. Egyenértékű azzal, mintha arra kérdésre: "Miért kék az ég?", azt válaszolnánk: "Az ég egyszerűen kék." A rejtett érvelés itt az, hogy a nők a fogantatástól kezdve genetikailag arra rendeltettek, hogy ne érdekeljék őket a számítógépek. Ezt persze nagyon kevesen hajlandók pontosan ebben a formában kimondani, de igazából ez rejtőzik az "egyszerűen nem érdekli őket"-elmélet mögött. Ha nem vagy hajlandó elfogadni, hogy a nők számítástechnikai érdeklődésének hiánya genetikailag előre meghatározott jelenség (és nagyon remélem, hogy nem vagy hajlandó elfogadni), akkor meg kell vizsgálnunk, milyen környezeti okok játszanak ebben szerepet.

Ennek a teóriának egy kifejezettebb változata a következőképpen hangzik: "A nők nem olyan okosak, mint a férfiak", vagy ennek bármelyik szokásos folyamánya: a nők nem olyan tehetségesek bizonyos területeken, mint a férfiak, és pedig általában a matematika, a térbeli gondolkodás vagy a logika terén. A *Newsweek* rendszeresen beharangozza az olyan tanulmányokat, amelyek újabb nemek szerinti mentális különbségekre találtak állítólagos bizonyítékot, ugyanakkor említést sem tesz azokról a (jóval gyakoribb) tanulmányokról, amelyek semmilyen különbséget nem találnak. Gyakori, hogy más kutatók nem tudják reprodukálni az eredeti kutatók eredményeit, vagy éppen hibákra bukkanak a kutatási módszerekben, de ezek a történetek általában jóval kisebb nyilvánosságot kapnak a sajtóban. Az említett kutatások kísérletet sem tesznek a férfiak és a nők eltérő neveléséből adódó különbségek vizsgálatára. E tanulmányok például gyakran azt mutatják, hogy a nőknek valamivel fejlettebb a nyelvi kifejező képességük. Ezt a tényt - legalábbis a sajtó - bizonyítékként kezeli arra nézve, hogy a nők veleszületett adottsága a férfiakhoz mérten nagyobb verbális képesség. Ugyanakkor azonban azt is kimutatják a kutatások, hogy a lányokat jobban jutalmazták verbális képességeikért, mint a fiúkat. A férfi és női agy közötti fizikai eltérések pusztán létezése (amely elméletet a mai napig vitatják) önmagában véve nem bizonyítja, hogy a nők és a férfiak eltérő mentális kapacitással születnének. Továbbra is szükséges lenne annak meghatározása, mely eltérések vezethetők vissza genetikai okokra, s melyek a nevelésre, a környezetre. Ha megkérdezzük a szakértők véleményét, az egyetlen konszenzus köztük a nemek szerinti mentális eltéréseket illetően az, hogy nincs köztük konszenzus, hiszen ez egy folyamatos kutatás alatt álló terület, ahol az eredmények évtizedekig vagy évszázadokig is heves viták tárgyát fogják képezni. (Személyes véleményem az, hogy a nők és a férfiak valóban rendelkeznek bizonyos velük született, genetikai alapokon nyugvó különbségekkel, melyek eltérő viselkedési formákban nyilvánulnak meg, azonban nem óhajtok találgatásokba bocsátkozni arról, hogy mik ezek, vagy mennyire befolyásolják a viselkedést. Az emberi lény rendkívül alkalmazkodóképes teremtmény, ezért azt gyanítom, hogy a genetikai eltérések elenyészőek a környezeti-nevelési különbségekhez képest.)

Még valamit szem előtt kell tartanunk: a fentiekhez hasonló érvekkel találkozhattunk más területeken is, amikor a nők először jelentek meg ott. Például a nők nem lehettek orvosok, mert - így szól az érvelés - nem voltak fizikailag elég erősek az eltört csontok összeillesztéséhez, elájultak volna a vér látványától, vagy nem volt meg bennük a megfelelő modor, ahogyan a betegekkel viselkedni kell. Ezek az érvek szépen feledésbe merültek, amikor kiderült, hogy a nők éppolyan jó orvosok és tanárok, mint a férfiak. Lehet, hogy egyszer majd kiderül, hogy a férfiak tehetségesebbek a számítástechnika terén, mint a nők, de a történelem egyelőre nem támasztja alá ezt a hipotézist.

Ha többet akarunk megtudni általában az embercsoportok közti különbségek méréséről és a mérések mögött meghúzódó motivációkról, ajánlott olvasmány Steven Jay Gould *The Mismeasure of Man* (Az elméricskél ember) című könyve. A tudósok évszázadok óta "kimutatnak" mindenféle agyi és testi eltéréseket különböző embercsoportok között, noha utólag megvizsgálva kiderül, hogy mind módszereik, mind eredményeik hibásak voltak. Steven Jay Gould például áttekinti egy bizonyos tudós módszereit, aki különböző rasszokhoz tartozó férfiak és nők koponyatérfogatót (s ebbe beleértve az agyméretüket és intelligenciájukat) mérte meg. A koponyák térfogatát

a tudós eredetileg úgy mérte meg, hogy azokat lennaggal töltötte meg (ami valamelyest összenyomható), majd megerősítve látta hipotézisét, miszerint a fehér embereknek általában nagyobb a koponyájuk. Amikor később megismételte a mérést (most azonban összenyomhatatlan söréttel), azt tapasztalta, hogy a koponyaméretek közti különbségek nagy része eltűnt. Öntudatlanul is több lennaggal töltötte meg a fehér férfiakról származó koponyákat, mint a nőket vagy a nem fehér embereket. Jusson eszedbe ez a történet, ha olyan tanulmányokat olvasol, amelyek a női és férfi agy eltérő méretű struktúráiról írnak.

Miután megvizsgáltunk néhány előítéletet a nők és a számítástechnika kapcsán, vessünk egy pillantást a valódi okokra, miért is maradnak távol a nők a Linuxtól és a programozástól. Személyes meggyőződésem, hogy azok a hajlamok és viselkedésmódok, amelyekről írni fogok, a nők neveltetésének, más szóval a nemek szerinti szocializációnak a következménye. Nem állítom azt, hogy a nők születésüktől fogva kevésbé magabiztosak, vagy bármi hasonlót, mindössze megfigyelem a nőknél tapasztalható általános hajlamokat, és rámutatok, hogyan bátorítanítja el a linuxos közösség az ilyen beállítottságú embereket. A következőkben felsorolandó okok közül sok ráillik más, a számítástechnika vagy egyéb tudományok területén alulképviseelt csoportokra is.

2.1. A nők kevésbé magabiztosak

A nők sok területen súlyosan alábecsülik a képességeiket, de különösen a számítógépek terén. Íme egy tanulmány ebben a témában: *Undergraduate Women in Computer Science: Experience, Motivation, and Culture*:

<http://www-2.cs.cmu.edu/~gendergap/papers/sigcse97/sigcse97.html>
(<http://www-2.cs.cmu.edu/~gendergap/papers/sigcse97/sigcse97.html>)

Míg például a hímnemű elsőéves számítástechnika szakos hallgatók 53 %-a nagyon felkészültnek tartotta magát számítástechnikai tanulmányai megkezdéséhez, a női hallgatók 0 %-a értékelte ugyanígy a saját felkészültségét. Azonban a tanév végén a hét megkérdezett női hallgatóból hatan A vagy B minősítést szereztek. Az objektív felmérések (mint például az érdemjegyek átlaga vagy a programozás sebessége és minősége) nincsenek összhangban a legtöbb nő önértékelésével. Ami engem illet, magam is találkoztam ezzel a jelenséggel: A nagyszámú ellenkező értelmű objektív bizonyíték ellenére - beleértve a minősítéseket, a feladatokra fordított időt, és egy programozási versenyen elért előkelő helyezést - még mindig nem tekintetem magamat osztályelsőnek. Ha most elfogulatlanul visszatekintek azokra az időkre, világosan látom, hogy legalább olyan jól - ha nem jobban - teljesítettem, mint jóval magabiztosabb fiú csoporttársaim.

2.2. A nőknek nehezebb barátot vagy mentort találni

Mint minden más tudományágra, a számítástechnikára is igaz, hogy könnyebb tanulni, ha vannak barátaink és mentoraink, akiknek kérdéseket tehetünk fel s akikkel közösséget alkothatunk. Azonban különböző okoknál fogva a férfiak hajlamosak inkább férfiakkal kerülni baráti és mentori viszonyba. Ha a nemek képviselete oly mértékben egyenlőtlen, mint a számítástechnikában, a nők alig találnak maguknak barátnőket, akikkel közös érdeklődési körük lenne. Amíg a nőknek férfi barátaik és mentoraik vannak, gyakran bizony nehezebb számukra megfelelő közösséget találni s abba beilleszkedni. Sok olyan nő hagyja el ezt a szakterületet, aki itt maradt volna, ha férfi lett volna.

Persze ez egy ördögi kör: kevés számítástechnikus nő még kevesebb számítástechnikus nőt eredményez. Fontos megértenünk, hogy ez az ördögi kör veszi rá a nőket a programozói pálya elhagyására, akik egyébként - azonos feltételek mellett - nem tették volna ezt, ha férfiak lettek volna. Azért fontos ezt belátnunk, mert a fiú osztálytársak/csoporttársak gyakran azt hiszik, hogy nőnemű társaik azért hagyták el ezt a területet, mert "egyszerűen nem elég jók". A nők alacsony önbecsülése pedig még meg is erősíti ezt a tévhitet.

2.3. A nőket gyermekkoruktól kezdve lebeszéljük

Az a társadalmi nyomás, amely a nőket a programozás elkerülésére készíti, már rendkívül korai gyermekkorban elkezdődik. Már az óvodásoknak is van fogalmuk arról, melyek a férfiaknak való szakmák, s melyek a női szakmák. Dr. Ellen Spertus kiváló áttekintést ad a korai gyermekkorban kezdődő nemek szerinti szocializációt dokumentáló tanulmányokról a "Why are There so Few Female Computer Scientists?" (Miért van olyan kevés női számítástechnikai szakember?) című dolgozatában: <http://www.ai.mit.edu/people/ellens/Gender/pap/node6.html>

Amint ráébredünk, hogy a férfiakat és a nőket gyakorlatilag születésüktől kezdve másként kezelik, nehéz lesz azt állítani, hogy egyetlen nő sem élt át diszkriminációt. Persze ha a szerencsés lányok közé tartozol, akkor még soha senki nem mondta a szemedbe, hogy nem tudsz számítógépekkel dolgozni, mert lány vagy, de valahányszor felemelted a hangodat, azonnal rád szolt egy felnőtt, hogy maradj csendben, míg a melletted lévő fiú nyugodtan üvölthetett tovább. Ez a hátrányos helyzet aztán egész életünkben megmarad, amikor egyedül a hangos és állhatatos emberek véleményét hallgatják meg - például egy Linux rendszermag levelezőlistán.

A legmeglepőbb példája a lányok számítógépezése elleni finom elfogultságnak az, hogy - legalábbis az Egyesült Államokban - a családi számítógép nagy valószínűséggel a fiú gyerekszobájában található, s nem a lánygyermekében. Margolis és Fisher számos sokatmondó példával igazolja ezt a tendenciát és hatásait az *Unlocking the Clubhouse* című könyvük 22-24. oldalán.

2.4. A programozást antiszociálisnak tekintik

A számítógépes munkát általában magányos elfoglaltságnak tekintik, melynek során kevés, vagy semennyi idő sem marad a mindennapos emberi kapcsolatokra. Minthogy a nőket arra szocializálják, hogy legyenek barátságosabbak, segítőkészebbek, és általában érdekeltebbek az emberi interakciókban, mint a férfiak, így a programozás kevésbé vonzó a nők számára. Szeretném hangsúlyozni, hogy a programozás csak a látszat szerint nem-társas tevékenység. Természetesen lehet egy programozó viszonylag sikeres úgy is, hogy aktívan antiszociális, és tény, hogy a programozás vonzza azokat, akik bizonytalanabban mozognak az emberi kapcsolatok terén. A programozás azonban pontosan annyira lesz társas tevékenység, amennyire ki-ki azzá teszi. Iskolás éveimben számítógépes időm java részét a számítástechnikai laborban töltöttem, legjobb barátaim társaságában, s nemrégiben is kifejezetten azért váltottam munkahelyet, hogy napi kapcsolatban legyek más programozókkal. Számomra a magányos programozás kevésbé izgalmas és kreatív, mint ha olyan emberekkel vagyok körülveve, akikkel beszélgethetek a programomról.

Különös módon sok olyan tevékenység vonzó a nők számára, amelyek kevésbé társas jellegűek, mint a programozás. Az írás - legyen az akár széppróza, akár valami más - jó példája ennek, hiszen a sikerhez sok-sok órányi magányos munka szükséges. Talán abban rejlik e paradoxon megoldása, hogy a magányos írókat mégiscsak érdekeltnek tartják a társas kapcsolatokban, csak éppen nem sok alkalmuk nyílik erre.

2.5. A női szerepmoделlek hiánya

Léteznek ugyan nők a számítástechnikában, de keveseket ér az a szerencse, hogy női programozóval találkozzanak. A nőket úgy nevelik, hogy legyenek szerények és kerüljék az önreklámozást, így még kevésbé feltűnőek, mint amilyenek egyébként lehetnének. Az édesanyák és a tanárnők rendszeresen azzal mentegetőznek, hogy nem tudnak semmit a számítógépekről. Következésképpen a lányok úgy nőnek fel, hogy nem látnak példaként maguk előtt számítógépekhez értő vagy ezeket magabiztosan kezelő nőket. Arra bátorítom az összes számítástechnikával foglalkozó hölgyet, hogy nyilvánosan szerepeljenek a lehető legtöbb alkalommal, fogadjanak el minden interjút, még akkor is, ha egyébként nem tennék. Talán zavarban lesznek, de a nyilvánosság előtti megjelenésükkel megváltoztathatják egy fiatal lány életét.

2.6. A játékok a férfiakat célozzák meg

Mindannyian tudjuk, hogy a legtöbb számítógépes játékot férfiak írják férfiaknak. Non-stop vérengzést és valószínűtlenül dús keblű nőket szerepeltetnek. No de, ha erre van igény, mi a probléma? - kérdezhetné valaki.

Legjobban egy Salon.com cikkel tudnám szemléltetni, mi is a probléma a számítógépes játékiparral. Ez a cikk a 2001-es E3 játékkonvencióról szól: (http://archive.salon.com/tech/feature/2001/05/22/e3_2001/) (http://archive.salon.com/tech/feature/2001/05/22/e3_2001/)

"Az egyik vezető fejlesztőcsapat kreatív igazgatója kedvesen előadta nekem, hogyan vett rá a minőségbiztosítási csapata egy örömlányt arra, hogy testének egy feltűnő helyén az egyik játék logóját viselje egy videós gangbang összejövetelel."

Ez csak egy a konferenciára jellemző sztorik és események közül. Hogyan is ne úzná el a nők tömegeit a programozás területéről egy ilyen társaság, ahol az efféle megnyilvánulásokat elfogadhatónak tartják?

2.7. A reklámok és a média azt sugallják, hogy a számítógép férfiaknak való

Ha legközelebb olyan számítógép-reklámot látsz, amelyben ember is szerepel, figyeld meg, milyen nemű az illető. Nagy valószínűséggel férfi. Ha mégis láthatóak nők egy számítógép-reklámban, többnyire alaposan ki vannak sminkelve és valami színes, testhez tapadó műszálas ruhát viselnek, vagy ha nem, hát legalábbis bután és gyámoltalanul viselkednek, szemmel láthatóan arra várva, hogy jöjjön egy férfi és mutassa meg nekik, hogyan használják a számítógépet. Igen gyakran úgy tűnik, hogy valójában nem használják a gépet, csak dekorációképpen ültették oda őket. A filmek és tévés showműsorok sem jobbak e tekintetben. Ha egy színésznő programozót játszik, gyakran több képernyőidőt szentelnek csodás alakjának és csókolni való ajkainak, mint programozói tehetsége bemutatásának. Az egyik nevezetes példa erre: Angelina Jolie az Adatrablók (Hackers) című filmben.

A férfiakat és nőket folyamatosan olyan képekkel bombázza a média, amelyek azt sugallják: "A férfiak használják a számítógépeket, a nők nem." Nehéz felülkerekedni az ilyenfajta mindennapos agymosáson.

2.8. Az élet és a munka egyensúlya fontosabb a nők számára

Sokak szerint az, hogy valaki jó programozó legyen, azt feltételezi, hogy ébrenléte szinte minden óráját a gép használatával, vagy a gépekről való tanulással tölti. Ez persze megint csak egy hibás felfogás, azonban a nők általában kevésbé hajlandóak egyetlen témára áldozni minden idejüket; szívesebben élnek kiegyensúlyozottabb életet. A nők gyakran azt hiszik, ha belépnek a programozás világába, elkerülhetetlenül elveszítik majd azt a bizonyos egyensúlyt, s inkább mindenestül elkerülik ezt a területet. Középiskolás éveimben jómagam nagyon büszke voltam arra, hogy a szabadidőmet nem számítógépes játékokkal töltöttem, mert ez cáfolta azt a sztereotípiát, hogy a programozók minden áldott nap, egész nap a gép előtt ülnek.

2.9. Miért kerülnek a nők különösen a Linuxot?

A Linux fejlesztése versenyjellegűbb és ádázabb munka, mint a programozás más területei. A kódírásnak sokszor az egyetlen (vagy éppen a legnagyobb) jutalma a programozótársak elismerése és a köztük kivívott hely. Ennél sokkal gyakoribb "jutalom" azonban a heves "flame", vagy ami még rosszabb: ha egyáltalán nem reagálnak a munkánkra. Mivel a nőket úgy szocializálják, hogy ne legyenek versengők és kerüljék a konfliktusokat, s mivel eleve alacsony az önbizalmuk, a Linux és általában a nyílt forráskód terén még nehezebb ringbe szállniuk és pályán maradniuk, mint a programozás más területein.

3. Mit tegyünk és mit ne

Ha ösztönözni akarjuk a nőket a Linux használatára, meg kell tanulnunk, mit tegyünk, s azt is, mit ne tegyünk ezentúl. Ötleteinket "tedd" és "ne tedd" párokban mutatjuk be, mert ez hasznosabb, mintha csak tiltásokat vagy csak ajánlásokat sorolnánk fel. A most következő javaslatok némelyike bántóan kézenfekvőnek tűnhet az olvasó számára, de sokak számára sajnos egyáltalán nem az. Mindegyik javaslat olyan beszélgetéseken alapul, amelyeket a valós életben többször folytattunk olyan emberekkel, akik számára ezek a gondolatok nem voltak nyilvánvalók. Próbáljuk meg nem elhessegetni ezeket az ötleteket, hiszen élő, hús-vér nők valódi javaslatairól van szó, akiket feltehetően szeretnénk a Linux felé csábítani. E javaslatok többsége a nemektől függetlenül érvényes, s segíthet különböző típusú emberek számára vonzóvá tenni a Linuxot.

3.1. Ne mesélj szexista vicceket

A szexista viccek az első számú eszközei annak, hogy a nőket bármilyen csoportból kiüldözzük, és sokkal gyakoribbak, mintsem a legtöbben gondolnák. Nem egyszer hallottam már, hogy egy férfi azt állította, ő ugyan sosem mesél ilyen vicceket, majd tíz perccel később ugyanez a férfi elsütött egy terhes nőkről vagy a PMS-ről szóló viccet (PMS: premenstruációs szindróma - a ford.). Néha észre sem veszik a férfiak, hogy szexista vicceket mesélnek, pedig a "szőke nős" viccek valójában "buta nő"-viccek. Néha azt az érvet halljuk, hogy nincs baj a szexista viccekkel, ha azok a valóságról szólnak, vagy ha viccesek (kinek viccesek?). Sokan azonban nem veszik észre, hogy a nemekről szóló bármiféle viccek szinte mindig a nőket gúnyolják ki, s a legtöbb nő dühbe gurul ezek hallatán, a kontextustól függetlenül. Az sem javít a helyzeten, ha előbb egy férfiakról szóló szexista viccet mondunk, aztán meg egyet a nőkről.

Érvelhet ugyan a kedves Olvasó azzal, hogy a nőknek nem kellene olyan érzékenyeknek lenniük (én nem fogok ezzel egyetérteni) - de akár annak kellene lenniük, akár nem, ezek a viccek és megjegyzések elriasztják a nőket. Ha nem ez a célod, akkor ne mondd ilyen vicceket. Ha nem vagy benne biztos, hogy szexista-e a vicced, akkor mondd inkább valami mást.

3.2. Tiltakozz a szexista viccek ellen

Ha legközelebb látsz valakit - akár személyesen, akár egy levelezőlistán - , aki a nőkön gúnyolódik, tedd szóvá. Nehéz ezt úgy megtenni, hogy közben ne tennénk magunkat is a gúnyolódás célpontjává, de egy nőnek ez még sokkal nehezebb. Mi, nők, inkább csendben maradunk, ha szexista vicceket hallunk-látunk, mert ha tiltakozunk, azonnal ránk támadnak azzal, hogy túl érzékenyek, idegesek, vagy "feminácik" vagyunk. ("feminazi" - a "feminista" és a "náci" összeolvasztása révén keletkezett szó - a ford.) (Megjegyzés: SOHA ne használd a "femináci" kifejezést! Megfosztja hitelüktől a feministákat, és elbagatellizálja a náci által elkövetett Holokauszt áldozatait. Gondoljunk bele, milyen nevetséges például Rush Limbaugh-t "hímnemű sovínáci"-nak nevezni, s így megérthetjük, miért van olyan erős érzelmi töltése a "femináci" szónak.)

A szexista viccek ellen a humor a legjobb fegyver. Ha például valaki egy levelezőlistán egy nő szakmai eredményeiről szóló levélre azzal válaszol, hogy "És van partnere?", válaszoljunk rá így: "Hú, Jeff, nem csoda, hogy NEKED még nincs". Valahányszor egy nő szexista viccet vagy megjegyzést lát, dühös lesz, mellőzöttnek és lenézettnek érzi magát. Valahányszor azonban azt látja, hogy egy férfi felszólal az ilyen viselkedés ellen, a társaság megbecsült tagjának érzi magát.

3.3. Ne nevezz senkit szukanak

A "szuka" (és sok hasonló szó) használata megalázó a nőknek, függetlenül attól, hogy kire utal a szó. Eredetileg nem

terveztem ezt szóvá tenni itt, de úgy tűnik, sokak számára nem olyan nyilvánvaló a szó sértő jellege, mint gondoltam, ráadásul nemrégiben Linux-fejlesztők szájából is hallottam ezt a szót, amint látható nemtörődömséggel használták.

3.4. Mutass tiszteletet

Beszélgj tisztelettel minden nőről, ne csak azokról, akikhez vonzódasz, - valamint minden nemű, korú és kinézetű emberi lényről. Ha nem így teszel, a nők azt fogják hinni, hogy velük is úgy fogsz bánni, mint azokkal akiket sértegetsz, és kerülni fogják a társaságodat.

3.5. Ne vedd el a billentyűzetet

Ez általános probléma, amikor valakinek valami újat tanítunk, de nőkkel kapcsolatban gyakrabban előfordul. Valaki feltesz egy kérdést, s ahelyett, hogy megmondanánk a választ, magunkhoz vesszük a billentyűzetet és begépeljük a parancsot. Ne tegyük ezt! Megnehezíti a tanulást, ráadásul a másik ember butának és gyámoltalannak fogja érezni magát. Általánosságban szólva, adjunk esélyt a másinak, hogy megtanulja, hogyan tud egyedül megoldani dolgokat. Talán azt hiszed, szívességet teszel a barátnődnek, ha távollétében kijavítod az Apache beállításait, de ha igazán szeretné megtanulni, hogyan kell beállítani az Apache-ot, akkor ezzel valójában nem segítesz neki.

3.6. Adj tanácsokat és érthetően magyarázz

Igaz ugyan, hogy sokkal fárasztóbb időt és türelmet szánni annak elmagyarázására, mit és miért kell tenni, aztán betűzni a beírandó parancsot, de hosszabb távon ez éri meg, mert a másik közben tanul belőle, és kisebb a valószínűsége annak, hogy valaha is még egyszer válaszolnod kell majd ugyanarra a kérdésre. Különösen a nők fognak sokkal jobban bízni a saját képességeikben, ha engeded, hogy maguk gépeljék be a parancsokat.

3.7. Ne tégy szexuális ajánlatokat a nőknek

Képzeld el egy bárt vagy kocsmát, ami tele van sportrajongókkal: egy olyan játék rajongóival, amit te nem nagyon ismersz vagy szeretsz. Képzeld el, hogy mindannyian magasabbak és erősebbek nálad, olyan nyelven beszélnek, amit csak félig-meddig értesz, és lenéznek mindenkit, aki nem koncentrálni teljesen erre a sportágra. Most képzeld el, hogy belépsz ebbe a bárba, s egy pólót viselsz ezzel a felirattal: "Semmilyen sportért nem rajongok". Képzeld csak el egy percre ezt a helyzetet! Hogyan éreznéd magad? Ideges lennél? Ijedt? "Más"-nak éreznéd magad? Olyannak, aki kilóg a sorból?

Lassan kezd valami halvány fogalmad lenni arról, milyen érzés egyedüli nőnek lenni férfiak egy nagy csoportjában.

Ne feledd ezt az ideges érzést, míg a következő bekezdéseket olvasod. Ha azonnal szexuális ajánlatot teszel egy nőnek a helyi linuxos klubban vagy az interneten, úgy fogja érezni, hogy nem része a közösségnek, mintha támadás érné, s mintha a kiközösítést kockáztatná, ha elutasít vagy megbánt téged. Emlékezz rá, hogy ez nem baráti egyenlőségen alapuló szituáció, ahol biztonságban érezhetné magát akkor is, ha elutasít - hiszen a fent említett sportrajongók hatalmas tábora veszi körül. Igyekszik beilleszkedni a csoportba és a részévé válni, s ha letámadod, kiszakítod őt a csoportból s elszigeteled a többiektől. A nők azzal a folytonos félelemmel nőnek fel, hogy a férfiak megtámadják őket, s bármilyen bután hangzik is, de ez határozza meg minden interakciójukat, bármilyen magabiztos vagy világi nőnek tűnnek is a férfiak szemében.

Minden emberi lényhez hasonlóan a nők is szeretnék, ha lennének barátaik, és ha azért becsülnék őket ami a lényegük. Valahányszor egy nő randira hívó e-mailt kap, eszébe juttatják, hogy nem a csoport egyik tagjának tekintik, hanem attól elkülönültnek, a vágy tárgyának, s minden bizonnyal nem egyedül a szakértelme alapján ítélik meg őt.

Nehéz lehet ezt megemésztetni, de ne csapj le minden nőre, aki megjelenik egy linuxos rendezvényen, - legalábbis ne azonnal. Minden valószínűség szerint NEM azzal fogod elveszíteni az egyedüli és igaz szerelem egyetlen esélyét, ha nem csapsz le rá azonnal; ellenkező esetben viszont elveszítheted annak a lehetőségét, hogy a Linux-közösség új taggal gyarapodjék. Ha még mindig azt hiszed, hogy elveszted az igazi szerelem lehetőségét, tartsd észben, hogy azok a nők, akik elég bátrak ahhoz, hogy megjelenjenek a helyi linuxos klubban vagy a levelezőlistán, gyakran elsőként teszik meg az ismerkedéshez vezető lépést. Ha azonnal lecsapsz rájuk, azzal csak elijeszted őket, akárcsak a többi nőt, akik szintén érdeklődést mutattak volna a Linux iránt, ha az első nő a csapatban maradt volna.

A fentiek kétszeresen is érvényesek akkor, ha e-mailben vagy IRC-n találkozol nőekkel. Talán azt hiszed, hogy a kérdésed: "Egyedülálló vagy?" rettentő szellemes és behízelgő, de a nő ezt már milliószor hallotta. Ha csak viccelsz, ha már van barátnőd vagy házasság - akkor se tedd ezt.

3.8. Viselkedj barátságosan

Ha nem csapnak le ránk, nőkre, akkor - másik végletként - gyakran teljesen ignorálnak bennünket. Ez sem sokkal jobb. Egy csoportban új tagként megjelenő nő ugyanazt akarja, amit egy férfi: szeretnénk, ha örülnének a jöttünknek, kölcsönös érdeklődésre számot tartó témákról akarunk beszélgetni, barátokat akarunk szerezni. Ha egy nő mond valamit, figyelj oda és barátságosan válaszolj neki. Kezdeményezz beszélgetést és keress olyan témát, ami mindkettőtöket érdekel. Ne abból indulj ki, hogy a beszélgetőtársadat - női mivoltából fakadóan - jellegzetes női témák vagy vélemények érdeklik. Inkább nyitott fülekkel hallgassd és figyelj arra, mi az, ami érdekli őt. Nagyon valószínű, hogy a fodrász-, manikűr- és filmtémákon túl nyúlik az érdeklődése, ha már Linuxszal foglalkozik.

Több nőtől is hallottam azt a panaszt, hogy a férfiak egyetlen témája, amiről képesek a nőkkel beszélgetni, az, hogy miért ódzkodnak a nők a számítógépektől. Ez valóban fontos kérdés, de a nők szívesebben beszélgetnének valami másról, s különösen szeretnénk, ha nem idéznék állandóan eszünkbe, milyen "furcsák" vagyunk, amikor először csatlakozunk egy linuxos csoporthoz. Várd meg, amíg kezdi otthonosan érezni magát, mielőtt felhozod ezt a témát - ha már annyira érdekel.

3.9. Ne sajnálkozz azon, hogy kevés a női programozó

Csak akkor hasznos és építő jellegű erről a kérdésről beszélgetni, ha azon nők szempontjából közelíted meg, akik kimaradnak ebből az izgalmas és sok sikerélményt kínáló területből. Szomorú és szálnalmas hatást kelt, ha a női programozók hiányáról egy olyan férfi szemszögéből beszélsz, aki szürke szerelmi életét a női programozók hiányával magyarázza. Az ilyen panaszkodás a legjobb módja annak, hogy felbosszantsuk a nőket és elriasszuk őket. Íme, miket gondol magában egy nő, miközben egy férfi sirárait hallgatja arról, milyen kevés a nő ebben a szakmában:

- "Mi vagyok én, láthatatlan? Tudja egyáltalán, hogy itt vagyok?"
- "Jó hallani, hogy csak a magányos férfiak szolgálatára létezem."
- "Szálnalmas. Jaj, de szálnalmas vagy..."
- "Akkor miért nem teszel ellene valamit, ahelyett, hogy itt siránkozol?"
- "Már megint azt hiszi itt mindenki, hogy csak a férfiak figyelnek."

- "Talán nem kéne itt lennem."
- "Mi baj lehet velem, hogy én itt vagyok, más nők meg nem?"
- "Nagyon egoista."
- "Nem csoda, hogy nincs barátja."
- "Nemcsak hogy húspiacon vagyok, már fel is aprítottak."

Mint látható, a nők hiányáról való panaszkodás nemcsak unalmas beszédtema, de növeli az esélyét annak, hogy a jelenlévő nők is elhagyják a társaságot. Semmiképpen sem fogja azt eredményezni, hogy a nőnek kedve támadjon randizni veled.

3.10. Bátorítsd a nőket a programozásra

Ahelyett, hogy a nők hiánya fölött siránkoznál, tégy inkább valamit ellene. Vedd komolyan a nők panaszait (kezdve ezzel a HOGYANnal), olvass tanulmányokat arról, miért kerülnek a nők a számítógépeket, a matematikát, és általában a természettudományokat, s keress a módját, hogyan segíthetnél a nők bátorításában. Légy ösztönző és támogató partnerük, ha mások ezt a témát vitatják meg. Ha van rá lehetőség, igyekezz nők mellett mentori feladatokat ellátni. A mentor irányít, bátorít és tanácsokkal lát el másokat a tanulmányaik és pályakezdésük során. Nem mindenki alkalmas erre a feladatra, s nehéz összeillő mentort és tanítványt találni, de ha sikerül, látványos eredményekhez vezethet. De ne hidd, hogy a "mentorkodás" a párkeresés egyik módja: a mentor "haszna" egy ilyen kapcsolatból mindössze a tanítványáról rá visszasugárzó dicsőség és az az öröm, hogy láthatja valakinek a fejlődését.

3.11. Ne bámulj és mutogass, ha nők érkeznek a társaságba

Senki sem szereti, ha megbámulják vagy mutogatnak rá. Ugyan miért szeretnék ezt a nők? Sok nő panaszolja, hogy ha belépnek egy helyiségbe, ahol lelkes Linux-felhasználók tartózkodnak, a társalgás hirtelen abbamarad, mindenki megfordul és odanéz, s néhányan még mutogatnak is, mintegy biztosítandó azt, hogy haverjaik is lássák, amit éppen mindenki bámul. Ez megfélemlíti és kellemetlen helyzetbe hozza a nőt, s több, mint elég ahhoz, hogy megfogadja, soha többé nem teszi be ide a lábát.

Mia, egy linuxos nő meséli:

"Sosem foglakoztam azzal, hogy linuxos klubba járjak, de jártam más "kockafejű" rendezvényeken, ahol mindenki felém fordult és rám bámult, amikor beléptem... Olyan érzés volt, mint egy tipikus westernfilm-jelenet: 'az idegen belép a bárba'."

3.12. Bánj udvariasan az új jövevényekkel

Ha megjelenik egy nő egy linuxos találkozón vagy levelezőlistán, reagálj rá hidegvérűen. Igyekezz a lehető leginkább úgy kezelni őt, mint bárki mást, akit szívesen látnál a csoportod tagjaként. Ne feledd, nem valami hízelgő eszébe juttatni, hogy ő valami különleges, ritka, vagy éppen furcsa jelenség. Tégy úgy, mintha a nők természetes részei lennének a Linux-közösségnek, s jó úton leszel afelé, hogy ez valósággá váljon.

3.13. Ne kezeld a nőket sztereotípiák alapján

Ne gondold, hogy minden nő szeret főzni, varrni, babázni, s csak azért vannak a Linux-klubban vagy a levelezőlistán, mert a barátjuk, fiuk vagy férjük Linuxot használ. Egy barátnőm elmondta, hogy valahányszor elmagyaráznak neki valamit a helyi Linux-klubban, mindig a főzéssel vagy a gyerekneveléssel kapcsolatos analógiákat használnak, mivel azt feltételezik, hogy ezeket a témákat jobban ismeri. Ne gondold, hogy minket nem érdekelnek az autók, a matematika, a harci repülőgépek vagy a robotika. Ne gondold, hogy nem tudjuk, hogyan kell rendszermagot fordítani - ami engem illet, legalább tizenöt nőt ismerek, akik maguk fordítják a rendszermagot a gépükre, s közülük többen rendszermag kódot is írnak. Ha szerencsés vagy, egyikük meg is jelenhet a helyi Linux-klubodban vagy a levelezőlistádon, s jó lenne, ha nem sértened meg azzal, hogy szerinted fel sem tudja tenni a Linuxot a gépére. Ne gondold, hogy csak azért kezdett számítógépezni, hogy chateljen vagy üzeneteket küldözzessen. A nők kb. ugyanolyan valószínűséggel káromkodnak, mint a férfiak, úgyhogy ne vágj utólag bocsánatkérő képet, ha egy nő jelenlétében káromkods. Ha már olvasta valamelyik rendszermag kódot (nevezetesen az arch/sparc/-ot), akkor nem most találkozott először a "fuck" szóval.

3.14. Bánj a nőkkel normális emberekként

Amennyire lehet, bánj úgy a csoportodban lévő nőkkel, mint normális emberekkel - ugyanis mi is normális emberek vagyunk. Vannak, akik azt mondják: "A nők azt akarják, hogy úgy bánjunk velük, mint más normális emberekkel, de aztán azt kérik, ne mondjunk szőke nős vicceket a jelenlétükben! Hiszen ez ellentmondás!" Nos, ha úgy definiárod a "normális embereket", mint "azok a férfiak, akikkel általában együtt lógok", akkor valóban ellentmondásos a dolog. Ha a "normális emberek" definíciójába beleveszed a nőket is, aztán a normális emberekkel tisztességes és tisztelettudó módon bánsz, akkor a nők sem fognak különleges bánásmódot igényelni.

Ha még mindig bizonytalan vagy a tekintetben, hogyan bánj a nőkkel, próbáld ki a következőt: Légy barátságos, de ne atyáskodó; légy lezser; kezd úgy a beszélgetést, ahogy rendszerint szoktad; menj tovább, ha vége a társalgásnak. Ha idő nagy részét a férfipopuláció egy nagyon specifikus részalmazában szoktad tölteni, akkor bizonyos mértékben változtatnod kell a viselkedéseden, de ez éppúgy igaz arra az esetre is, ha egy teljesen más háttérrel rendelkező férfival beszélgetnél. Ha úgy találsz, hogy nagymértékű módosításokra szorul a viselkedésed, amennyiben nem akarsz nőket megbántani, akkor érdemes fontolóra vened a viselkedésed gyökeres megváltoztatását. Senkit nem csaphatsz be azzal, hogy nem mesélsz több szexista viccet nők jelenlétében, de továbbra is mesélsz ilyeneket, amikor (azt hiszed) nincsenek nők a közelben.

3.15. Ne kritizálj túl sokat

A nők neveltetésük folytán jóval érzékenyebbek a kritikára, mint a férfiak, ahogyan önmagukkal szemben is jóval kritikusabbak. Következésképpen a nőket sokkal könnyebben el lehet ijeszteni a kemény vagy jogtalan kritikával, mint a férfiakat. Ha kísértést érzel a kritizálásra, jusson eszedbe, hogy senki sem a rendszermag-fordítás mikéntjének tudásával jött világra, s valaha te is voltál olyan ponton, amikor az égvilágon semmit nem tudtál a Linuxról. Az emberek elvesztik az érdeklődésüket az iránt, amiben gyengének érzik magukat, ezért ha azt szeretnéd elérni, hogy valakit továbbra is érdekeljen a Linux, ne kritizáld annyira, hogy azt higgye, egyáltalán nem ért hozzá.

3.16. Dicsérd meg azt, aki megérdemli

A nőknek átlagosan sokkal kisebb az önbizalmuk, mint a férfiaknak, s önmagukat jóval szigorúbban ítélik meg, mint bárki más. A dicséretük javítja az önbizalmukat, ami aztán további érdeklődésre sarkallja őket. Ha azt hiszik, hogy ügyetlenek a Linuxhoz, esetleg abba is hagyják az egészet.

Következzen néhány irányelv a dicséret mikéntjéhez:

- Légy őszinte és hiteles! Ha úgy gondolod, hogy a nő programja egy rakás szemét, akkor ne mondd azt, hogy csodálsz a szintaktikai szépségét. Keress valamit, amit becsülettel meg lehet csodálni s azt dicsérd.
- Légy specifikus! Az, hogy "Jó vagy Linuxban", nem jelent semmit, de az, hogy "Mindig tudod, melyik disztribúciót kell ajánlani", specifikus és ezért van jelentése.
- Legyen a dicséreted helyénvaló! Ne bókolj egy rendszermag fejlesztőnek azzal, hogy képes Linuxot telepíteni. Ne bókolj egy Gimp fejlesztőnek azzal, milyen jól használja a rétegeket. Figyelj oda, hogy a dicséreted valóban jelentős eredményt tükrözzön, semmint azt mutassa, mennyire tudatlan vagy a hölgy szakértelmét illetően.
- Hasonlítsd magadhoz! Ha gyorsabban megtanulta a lány a bash szkriptek írását, mint te, akkor ezt mondd neki. Mondd ezt: "Húha, te x hónap alatt megtanultad a bash szkripteket. Nekem kétszer ennyi ideig tartott." Vagy ha elkövetett valami buta fordítási hibát, mesélj neki a saját legcsúnyább fordítási hibádról. Ha rájön, hogy a hibái nem kivételes esetek, jobban fogja érezni magát.
- Dicsérd, mielőtt kritizálsz! Ha valóban építő jellegű lesz a kritikád, nem árt, ha előbb elmondod, mi az, amit jól csinált.
- Dicsérd és ne kritizálj! Nem kell mindig kritikának követnie a dicséretet. Legyen az a gyakoribb, hogy megdicséred és kész.
- Ne dicsekedj! Ha egyszer csak azt mondd: "Már tud egyedül rendszermagot fordítani!" és közben nagy szeretettel rámosolyogsz, az nem valami hízelgő, inkább úgy tűnik, hencegsz a képességeivel: mintha valamiképpen neked köszönhetné a sikert. A szülők különösen hajlamosak a dicsekvésre. Helyesebb, ha diszkréten és finoman utalsz a képességeire: "Ó, igen, ha kérdésed van a kernelfordítással kapcsolatban, ő talán nálam is jobban tud neked segíteni." Ha valaki ilyen módon mutat rá a képességeimre, az leírhatatlanul jó érzés.

Szinte biztos, hogy nem szükséges dicsérned a frizuráját, az arcát, az alakját, vagy kedves stílusát. Ha érdeklí a Linux, akkor definíció szerint "geek", s talán jobban örülne, ha az intelligenciáját, képességeit, kemény munkáját dicsérnék. Dicsérd meg az első Linux-telepítéséért, a személyre szabott desktopjáért, a legutóbbi összejevetelen feltett okos és érdekes kérdéseire. Bármilyen másnak szóló bók alkalmatlan lenne, s szexuális közeledésnek fogja tekinteni (minthogy legtöbbször az is), kényelmetlenül fogja érezni magát és bizalmatlanná válik.

3.17. Ne csak férfi előadókat hívd meg

Ha mindig csak férfiak a meghívott előadók, a nők ezt észre fogják venni, s úgy érzik majd, nem örülnek nekik. A szakmán belüli megmaradásunk szempontjából is fontosak az olyan szerepmoდეllek, amelyekkel azonosulni tudunk.

3.18. Kérj fel nőket is előadások tartására

Meglehetően könnyen találhatunk ragyogó tudású női programozókat, számítástechnikusokat, akik szívesen jönnek előadást tartani. Ha elmondod nekik, hogy megpróbálsz bátorítani a nőket a számítógép-használatra, a legtöbben még szívesebben fogják vállalni a szereplést. Női előadók meghívása talán a legjobb módszer arra, hogy nők is eljőjenek a rendezvényedre. Így láthatnak egy szerepmoდეellt, kérdezhetik az előadót a tapasztalatairól, s legalább néhány óráig nem érzik majd úgy, mintha ők lennének az egyetlen nő, akit érdekelnek a számítógépek. Ügyelj arra, hogyha női előadót hívsz meg, jusson el a híre mindenkihez, különösen a nőkhöz.

Egy nőismerősöm azt mondta, úgy vette észre, hogy a helyi Linux-klubban kisebb figyelmet szentelnek a női előadóknak, és udvariatlanabb módon viselkednek velük. Szerinte ennek az lehet az oka, hogy a tagok elutasítják annak a lehetőségét is, hogy az előadó bármit is tudhat, amit ők nem. Figyelj arra, hogy ez ne forduljon elő a meghívott vendégeiddel.

3.19. Ne apró részterületekre koncentrálj

Lehet, hogy téged és a barátaidat tökéletesen kielégít az, ha minden héten ugyanazokról a témákról beszélgettek (a legújabb videokártyák, FPS (<http://tldp.fsf.hu/HOWTO/Linux-Gamers-HOWTO-hu/definitions.html#FPS>) játékok, robotok), de valamilyen okból kevés nőben van meg az a végtelen érdeklődés az ilyen aprólékos részletek iránt, amit a férfiak e tárgyban mutatnak. Ügyelj arra, hogy ne minden előadó ilyen aprólékos részterületekről beszéljen, vagy mindig a robotika ugyanazon kérdéseit járja körül.

3.20. Szélesebb témaköröket is vitassatok meg

Gondoskodj arról, hogy szélesebb spektrumú témákban is hívj meg előadókat, ne csak technikai specialitásokról szóljanak az előadások. A nők nagyobb érdeklődést mutatnak a számítástechnikával összefüggő politikai és társadalmi kérdések iránt, s magán a számítástechnikán belül is tágabb értelemben érdeklik őket a technikai problémák. Ha mindig az USB-nél lyukadtok ki, egyszer ütemezz be egy beszélgetést mondjuk a csomagkészítőkről; vagy beszélgetsetek a nyílt forráskódú licencekről, ahelyett, hogy a végtelenségig csak a bináris Nvidia modulok problematikáját járnátok körül.

3.21. Ne nehezítsd meg a rendezvényeidre való eljutást

Példa a lehető legrosszabb Linux-találkozóra: hétfő este 10-kor, egy külvárosi raktárépületben, a jeltelen bejárat egy sötét és elhagyatott sikátorban van, s tömegközlekedési eszközökkel megközelíthetetlen. Ja igen, a kínálat pedig pizza (húsos, duplahúsos és extra csípős-húsos), meg olcsó sör. Említettem, hogy utána egy kocsmába megyünk?

3.22. Könnyítsd meg a rendezvényeidre való eljutást

Ha a következő ötleteket figyelembe veszed, rendszerint mindenki számára vonzóbbak lesznek a rendezvényeid. Igyekezz család- és iskolabarát időpontokra időzíteni, ne késő estére. A találkozó helyszíne biztonságos, jól megvilágított helyen legyen, amelyet könnyen meg lehet közelíteni tömegközlekedési eszközökkel. Ha azt szeretnéd, hogy új tagok is eljőjenek, egyértelműen jelöld meg a bejáratot, s az legyen könnyen megtalálható. Ha ételt és italt is szolgálsz fel, tedd kicsit változatosabbá a menüt. Egy nem hivatalos közvélemény-kutatás szerint a nők jobban szeretik a szendvicseket, gyümölcsöt és zöldséget, mint a pizzát. A változatos menü megoldásának egyik lehetősége, ha kínai étteremből hozatsz ételt. Esetleg nem árt a vegetáriánusokra is gondolni. Ha külső helyszíneken is szoktatok találkozót rendezni, rendezd úgy a dolgokat, hogy az eltérő körülményekkel rendelkező embereknek is vonzó legyen.

3.23. Gondoskodj arról, hogy az új jövevények ne érezzék magukat hívatlan vendégnek

Ha feltűnik egy új ember a találkozón, és a régi tagok nem állnak vele szóba vagy nem ismerik el őt, nem valószínű, hogy még egyszer eljön. Talán csak arról van szó, hogy mindenki túl szerény ahhoz, hogy odavessen egy köszönést,

de ez nem változtat a helyzeten. Ha ráadásul a többi tag azonnal megtámadja vagy kétségbe vonja mindazt, amit az új tag mond, nemigen lesz kedve újra eljönni.

3.24. Segíts az újoncoknak a beilleszkedésben

Kérd meg az új tagokat, hogy mutatkozzanak be, s beszélgessetek egy darabig az ő terveikről és érdeklődési körükről. Próbálj ki néha kevésbé hivatalos stílusú találkozókat: a hagyományos "előadó és csendes hallgatóság" formáció helyett legyenek néha szekcióülések, ahol egy-egy kérdést jártok körül, vagy rendezz kerekasztal-beszélgetéseket. Beszéljenek a tagok pár percig a saját projektjeikről, így az újak megtudhatják, kihez forduljanak, ha egy-egy téma érdekli őket. Ha akad köztetek valaki, akit nem zavar, ha idegenek előtt kell beszélnie, kérd meg, hogy legyen házigazdája a találkozóknak és üdvözlje az újonnan csatlakozókat - legyen szó akár Linux-klubról, akár levelezőlistáról.

3.25. Ne becsüld le a barátnőket és feleségeket

Sok Linuxszal vagy programozással foglalkozó nőnek olyan partnere vagy férje van, aki maga is érdeklődik ezen témák iránt. Így aztán sokan azt hiszik, a nőt csak azért érdekli a Linux, mert a barátja vagy férje azt használja. Tény, hogy a nőt néha a barátjuk vezeti be a Linux rejtelmeibe (amitől nem lesz kevésbé értékes vagy fontos az érdeklődésük!), de a gyakoribb eset az, hogy egy nő elkezd érdeklődni a Linux vagy általában a számítástechnika iránt, kezd ezen a területen barátokra szert tenni és a többiekkel találkozni, s mivel oly kevés a nő ezekben a körökben, nem kell meglepődnünk azon, hogy könnyen kialakulnak párkapcsolatok is. Ebből nem szabad azt a következtetést levonni, hogy a linuxos baráttal vagy férjjel rendelkező linuxos nők kizárólag a párkapcsolat miatt használják Linuxot. A legtöbb nő esetében épp fordított a sorrend: előbb találkozott a Linuxszal, mint jelenlegi párjával. Ami engem illet, akkoriban kerültem kapcsolatba a Linuxszal, amikor egy angol fiúval jártam, aki akkor sem ismert volna fel egy operációs rendszert, ha szembejött volna velem az utcán és megharapta volna.

A LinuxChix-lányok egyike mesélte nekem, hogy amikor először hívták meg előadóként egy konferenciára, a "Hackerfeleségek" címet viselő fórumba szövegezte a meghívása. A neves open source-híresség, akitől a fórum elnevezése származott, nem értette, miért érezte ezt a lány sértőnek. Nyilvánvalóan jelentéktelennek tekintették a saját nyílt forráson alapuló munkáját, s többet számított az, hogy egy híres kernel hacker felesége.

3.26. Tekintsd a barátnőket és feleségeket önálló embereknek

A linuxos férfiak barátnőinek vagy feleségeinek éppúgy megvan a saját életük és felmutatható teljesítményeik, mint bárki másnak, még hozzá gyakran éppen a Linux, a nyílt forráskód vagy a programozás területén. Ne úgy kezeld őket, mint a barátjuk vagy férjük függelékét, hanem ismerd fel, hogy nekik is megvannak a saját érdeklődési területeik s olyan témáik, amelyekben jártasak - ezekről beszélj velük.

4. De hiszen én nem teszek ilyet!

Itt az ideje egy kis önvizsgálatnak. A bevezetőben említett Ottawai Linux Szimpóziumon, a LinuxChix találkozón összeállítottunk egy listát mindazokról az okokról, amiért a nők távol maradnak a linuxos kluboktól. Az ottani Linux klub egyik férfitagja felszólalt és elmondta, hogy a saját klubjában senki sem követte el azokat a dolgokat, amiket negatív példaként említettünk, mégis nehezen tudnak női tagokat toborozni. Ekkor a klub egyik nőtagja is felszólalt, mondván: "De igen, elkövelték." Hozzátette: igaz ugyan, hogy csak néhány megrögzött nőellenes tag viselkedett

velük elutasítóan, de az a néhány is elég volt ahhoz, hogy elmenjen a nők kedve a klub látogatásától. Szeretném kiemelni ennek az elemnek a jelentőségét: ha van a csoportban kilenc segítőkész és udvarias tag, és akár csak egyetlen durva, szexista, nagyszájú férfi, bizony sok nő emiatt az egy miatt fog távol maradni. Tudom, hogy ez nem túl fair a többi kilenc taggal szemben, de ez a valóság. Ha a csoportban csak egyetlen ilyen tag is van, próbálj ellenhatást gyakorolni, amikor olyasmit tesz, ami elijeszti a nőket. Válaszolj a levelére, cáfold, amit mond, - tedd világossá, hogy nem osztod a véleményét. Nagyon sokat segíthet a nőknek, ha tudják, hogy van legalább egy ember a csoportban, aki hajlandó a nyilvánosság előtt is vitába szállni az ominózus taggal, s így szívesebben maradnak köztetek.

Személyes tapasztalataim szerint nem egy férfi hajtogatja, hogy ő ugyan soha nem követi el a tiltólistán szereplő dolgokat, aztán néhány órával vagy perccel később látom, hogy pontosan azt teszi, amiről azt állítja, hogy nem szokta. Nem gondolom, hogy ezek a férfiak hazudnának, csak éppen abszolút nincsenek tudatában annak amit tesznek. A szexista viccek mesélése vagy ilyen értelmű megjegyzések hangoztatása egészen tudattalan viselkedésnek tűnik: a legtöbb férfi egyszerűen észre sem veszi, hogy amit mond, az bántó a nőkre nézve.

Még az is lehetséges, hogy tele vagyunk jó szándékkal, mégis elűzzük a nőket. Talán azt hisszük, bátorítunk egy nőt azzal, ha gratulálunk neki, amiért el mert jönni egy linuxos rendezvényre, valójában azonban éppen arra mutatunk rá ezzel, hogy a megjelenése szokatlan és furcsa eset, nem pedig arra, hogy ő is teljes értékű tagja a közösségnek. Egy hölgy így fogalmazta meg ezt: "Tudom, hogy idegen vagyok itt. Nem kell kihangsúlyozni." Reméljük, ez a HOGYAN segít észrevenni, ha akaratlanul is a Linuxtól való eltávolodásra készíted egy nőt.

Ha kíváncsi vagy arra, milyenek látják a viselkedésedet a nők, érdemes keresned egy lányt, akit jól ismersz, s aki nyers és szókimondó alkat. Kérdezd meg tőle, emlékszik-e olyan esetre, amikor a nőkre nézve sértő dolgot tettél vagy mondtál. Lehet, hogy meg fogsz lepődni a válaszában. Ne feledd: a legtöbb nő inkább levágná a lábát, mint hogy durván beszéljen egy férfival, úgyhogy nehéz lesz őszinte választ kapnod.

A. LinuxChix

A LinuxChix a Linux iránt érdeklődő nők által működtetett, aktív és gyorsan növekvő szervezet. Deb Richardson alapította, jelenleg Jenn Vesperman vezeti. Céljuk az, hogy támogatást és baráti közösséget biztosítsanak minden Linux-felhasználó és fejlesztő, különösen pedig a nők számára. A LinuxChix szervezetet önkéntesek nemzetközi csoportja működteti, akik hisznek a Linux-közösség női tagjainak fontosságában. Férfiak is csatlakozhatnak, de a hangsúly a nőkön van, s igyekszünk női dominanciájú környezetet fenntartani. A LinuxChix tagjai között megtalálható számos rendszermag fejlesztő, egy Mozilla fejlesztő, a GNOME alapítvány egyik tagja, egy O'Reilly-szerző, valamint rendszergazdák, számítástechnikai tanácsadók, biztonsági szakértők, középiskolástól a PhD. fokozatig mindenféle tanuló és egyetemista, különféle programozók százai, s nagyon sok olyan nő, akik hobbiszinten foglalkoznak a számítógéppel. Ha a Linux iránt érdeklődő nő vagy, vagy ismersz ilyen lányt, a LinuxChix kiváló hely hasonszórú társakkal való találkozásra.

A LinuxChix nemrégiben sok új szolgáltatással bővült: weboldal és levelezőlista szolgálja az információcserét. Ha hónapok óta nem jártál az oldalukon, érdemes egy újabb pillantást vetni rá. Olyan újdonságokra bukkanhatunk, mint például a Linux rendszermag leckék, több új levelezőlista, on-line programozó tanfolyamok, könyv- és szoftverszemlék, s még sok minden más. A LinuxChix oldalon nemrégiben sok modul (újra)indult - ezeknek az a céljuk, hogy a linuxos nők személyes találkozóit segítsék elő. A szervezet nyitott és örömmel fogad minden új önkéntest, minden új ötletet - csak fel kell iratkoznod a levelezőlistákra és felajánlani a segítségedet.

A LinuxChixről további információkat a weboldalukon találsz a <http://www.linuxchix.org> webhelyen.